

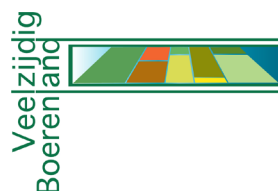

Weidevogels van ANV De Parmey in 2009

Holmer Vonk & Jelle Postma

SOVON-inventarisatierapport 2009/19
Dit rapport is samengesteld in opdracht van
Natuurlijk Platteland West

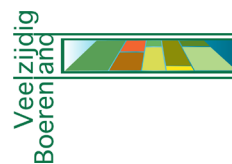

Weidevogels van ANV De Parmey in 2009

Holmer Vonk & Jelle Postma

SOVON-inventarisatierapport 2009/19
Dit rapport is samengesteld in opdracht van
Natuurlijk Platteland West

Colofon

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Natuurlijk Platteland West door Holmer Vonk en Jelle Postma (SOVON).

Men gelieve dit rapport als volgt te citeren: Vonk H. & Postma J. 2009. Weidevogels van ANV De Parmey in 2009. SOVON-inventarisatierapport 2009/19. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

ISSN 1382-6255

© 2009

Inhoud

1. Inleiding	5
2. Doelstelling	6
3. Gebiedsbeschrijving	7
4. Werkwijze	8
4.1. Inventarisatiemethode	8
4.2. Veldwerk	8
4.3. Weersomstandigheden	8
4.3.1. Algemeen	8
4.3.2. Weersomstandigheden veldwerk ANV De Parmey	9
4.4. Interpretatie en verwerking van de gegevens	9
5. Resultaten	10
5.1. Inleiding	10
5.2. Vergelijking 2006 en 2009	10
5.3. Bespreking resultaten	10
5.4. Resultaten SAN-pakketten	13
6. Samenvatting	14
Literatuur	15
Bijlagen:	
Bijlage I SAN Pakketeisen	
Bijlage II Aantal vastgestelde territoria per SAN-pakket	
Bijlage III Verspreidingskaarten weidevogels in ANV De Parmey in 2009	

1. Inleiding

In navolging van 2006 (van Bruggen 2006) is het voorjaar van 2009 het werkgebied van de Agrarische Natuurvereniging (ANV) De Parmey gekarteerd op weidevogels. De totale oppervlakte van door de leden van de ANV beheerde gronden dat in 2009 werd onderzocht omvat 1.242 hectare. Op 736 hectare van dit gebied ligt een SAN-weidevogelpakket.

Deze inventarisatie werd door SOVON Vogelonderzoek Nederland uitgevoerd in opdracht van de ANV. De contacten verliepen deels via de koepelorganisatie Natuurlijk Platteland West (NP West). Doel van de inventarisatie was het in kaart brengen van aantallen en verspreiding van alle in het werkgebied voorkomende weidevogels volgens de door SOVON ontwikkelde BMP-Weidevogelmethodiek.

De inventarisatie is uitgevoerd door Holmer Vonk, werkzaam bij SOVON Vogelonderzoek Nederland, en door vrijwilligers (agrariërs) van ANV De Parmey zelf. Het basismateriaal ligt opgeslagen in het SOVON-kantoor te Beek-Ubbergen.

In dit rapport wordt beknopt verslag gedaan van de resultaten van de broedvogelinventarisatie in 2009. Daarnaast worden de resultaten vergeleken met de kartering in 2006. Een uitgebreider verslag met een analyse van de onderzoeksresultaten van alle in 2006 en 2009 geïnventariseerde ANV's (aangesloten bij NP West) is te vinden in aparte rapportages (Teunissen & Wymenga 2007, Teunissen & Wymenga in prep.).

De auteurs bedanken de contactpersoon mevr. Mieke Vergeer van ANV De Parmey voor de prettige samenwerking. Alle betrokken boeren worden bedankt voor de gastvrijheid. Dank gaat ook uit naar de tellers die de inventarisatie als vrijwilliger uitvoerden. Jan-Willem Vergeer (projectleiding) en Dries Oomen (GIS-afdeling) bij SOVON speelden een onmisbare rol bij de begeleiding van het project.

2. Doelstelling

De bij de stichting Natuurlijk Platteland West aangesloten Agrarische Natuurverenigingen zijn gehouden om in het voorjaar van 2009 een kartering van weidevogels volgens de methodiek van het SOVON-Broedvogel Monitoring Project-Weidevogels (BMP-W) uit te laten voeren op de bij hun deelnemers in bezit zijnde gronden waarop een weidevogelpakket in het kader van de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (SAN)

berust. Het ministerie van LNV heeft het gebruik van de BMP-W methode daarbij verplicht gesteld. De resultaten hebben tot doel om de doelmatigheid van de huidige SAN-weidevogelpakketten per Agrarische Natuurvereniging te kunnen evalueren. Een soortgelijke kartering werd uitgevoerd in 2006 (van Bruggen 2006). Het grootste deel van de in 2006 onderzochte percelen is tevens onderzocht in 2009.

3. Gebiedsbeschrijving

Het in 2009 geïnventariseerde deel van de ANV De Parmey heeft een gezamenlijke oppervlakte van 1.242 hectare. Het onderzoeksgebied is opgedeeld in 13 telgebieden. (figuur 3.1).

De ANV De Parmey ligt voor het overgrote deel in Zuid-Holland. De uiterste zuidoosthoek ligt in de provincie Utrecht.

Het gebied wordt in het zuiden en oosten begrenst door Bodegraven-Nieuwerbrug en de provinciegrens Utrecht-Zuid-Holland. Aan de west- en noordkant van de ANV liggen de dorpen Zwammerdam en Meije.

Binnen de ANV ligt geen noemenswaardige bebouwing. Wel wordt het gebied aan de noord-, oost- en zuidkant omsloten door lintbebouwing. De belangrijkste wegen zijn de N11 van zuid naar noord, de Kerkweg van noordwest naar noordoost en de N458 die van zuidwest naar zuidoost loopt. Het landschap is opgebouwd uit verschillende polders, die gescheiden worden door houtwallen en weteringen. De sloten in de polders liggen hier haaks op.

Het grondgebruik bestaat zowel binnen de onderzochte plots als daarbuiten overwegend uit grasland met plaatselijk maïsakkers. Aan de zuidzijde van het onderzoeksgebied is het percentage akkerland groter dan aan de westzijde. Het centrale deel van De Parmey valt deels buiten de SAN en wordt beheerd door Natuurmonumenten. Het betreft het in blauw aangegeven deel op de kaart. In tegenstelling tot 2006 is dit deel wel betrokken bij de voorjaar 2009 uitgevoerde broedvogelkartering. Opmerkelijk is dat geen van de te onderzoeken plots gelegen is in het centrale deel van de regio: vrijwel alle langgerekte plots grenzen bijna of geheel aan de buitengrens van de ANV De Parmey.

Figuur 3.1. Ligging van ANV De Parmey in Nederland (inzet) en ligging van de telgebieden binnen de ANV.

4. Werkwijze

4.1. Inventarisatiemethode

Bij het uitvoeren van het broedvogelonderzoek werd gebruik gemaakt van de door SOVON ontwikkelde Broedvogel Monitoring Project (BMP)-weidevogel methode (Teunissen & van Kleunen, 2001). Op verzoek van de opdrachtgever zijn alle aanwezige soorten weidevogels onderzocht.

4.2. Veldwerk

Geïnventariseerd zijn alle meetsoorten, behorend bij de weidevogelpakketten in het kader van de Subsidierегeling Agrarisch Natuurbeheer (SAN) en alle verplichte soorten van het Nationaal Weidevogelmeetnet (Teunissen & van Kleunen 2001). Een precieze lijst van geïnventariseerde soorten is gegeven in bijgaande tabel 4.1.

*Tabel 4.1. Overzicht van de 22 meetsoorten van de SAN-weidevogelpakketten (gemerkt met een *) en van de verplichte onderzoeksoorten van het weidevogelmeetnet (gemerkt met een x).*

Knobbelzwaan x	Kievit *, x
Bergeend x	Kemphaan *, x
Krakeend *, x	Watersnip *, x
Wintertaling *, x	Grutto *, x
Zomertaling *, x	Wulp *, x
Slobeend *, x	Tureluur *, x
Tafeleend x	Visdief *
Kuifeend *, x	Zwarte Stern *
Patrijs x	Veldleeuwerik *, x
Kwartel x	Graspieper *, x
Kwartelkoning *, x	Gele Kwikstaart *, x
Scholekster *, x	Paapje *
Kluut *, x	Grauwe Gors *
Bontbekplevier *	

Tussen 24 maart en 26 juni werden aan alle plots in het onderzoeksgebied vijf bezoeken gebracht. Een overzicht van begindatum en einddatum per veldronde is gegeven in tabel 4.2. Het totale aantal door SOVON uitgevoerde velduren bedroeg 98.

Een bezoek begon rond zonsopgang en duurde tot enkele uren daarna. De te lopen route werd aangepast aan de terreingesteldheid, de tijd van de dag en de weersomstandigheden. Tijdens de inventarisaties werd gelet op territorium- en nestindicatief gedrag. Zang- en baltswaarnemingen waren het talrijkst en daardoor erg belangrijk. Waarnemingen als alarmeren, voerdragende vogels, afleidinggedrag, bedelende jongen en nestvondsten zijn vanzelfsprekend ook gebruikt.

Tabel 4.2. Bezoekdata ANV De Parmey in 2009.

Ronde	Start	Eind
1	24 maart	4 mei
2	10 april	27 mei
3	1 mei	12 juni
4	8 mei	27 mei
5	6 juni	26 juni

4.3. Weersomstandigheden

4.3.1. Algemeen

Het weer is van invloed op de activiteit van vogels en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind, neerslag en lage temperatuur zijn belemmerende factoren. Veel territoriale activiteit neemt, zeker bij vogels, ook af bij hoge temperaturen. Vandaar een korte beschrijving van het weer in het broedseizoen van 2009 aan de hand van de maandoverzichten van het KNMI. In tabel 4.3.1 zijn enkele variabelen samengevat.

Maart

Maart 2009 was een tamelijk rustige en zonnige maand met een gemiddelde temperatuur van 6,10 C, duidelijk boven de 5,6 o C van het langjarig gemiddelde. De gemiddelde windsnelheid lag onder het langjarig gemiddelde, stormen ontbraken en slechts op enkele dagen stond –met name langs de kust- een harde wind. De neerslag lag iets onder het langjarig gemiddelde. Het zuidwesten van het land had de meeste zonuren, met name in het zuidoosten was het een stuk minder zonnig. Hier viel ook meer regen. Het aantal etmalen met nachtvorst was normaal: 2-8 dagen in het westen, 8-11 dagen in het oosten. Strengere vorst ontbrak overal.

April

April 2009 kan worden gekenschetst als een warme en droge voorjaarsmaand. Het landelijk gemiddelde was het op een na hoogste sinds de start van de metingen in 1706; alleen april 2007 was nog zachter. De hoogste temperaturen werden gemeten in het midden en oosten van het land. Koele dagen kwamen niet voor en nachtvorst bleef in het grootste deel van het land tot vijf of minder nachten. Alleen in het oosten kwam het kwik nog 5-7 nachten onder de nul graden. Het neerslagpatroon was opmerkelijk variabel: extreem droog (5-15 mm) in oostelijk Groningen, Drenthe, Twente en de Achterhoek tot tamelijk droog in grote delen elders in het land. Alleen in zuidoost-Brabant en Zuid-Limburg viel iets meer neerslag dan het landelijke gemiddelde voor april. Grote delen

van het noorden en westen des lands kenden een hoeveelheid zonuren die ruim boven het gemiddelde lag. In het zuidoosten –met name Zuid-Limburg- was het beduidend minder zonnig.

Mei

Mei 2009 was een warme en natte maand. Dat laatste gaat met name op voor het noorden en westen des lands, waar de maandsom veelal tussen de 65 en de 125 mm lag. Grote delen van het oosten (met name van de Achterhoek via midden-Brabant tot in Zuid-Limburg) moesten het juist met weinig neerslag stellen, de maandsom bleef hier veelal onder de 45 mm. De temperatuur lag over het algemeen het hoogst in het zuidoosten, terwijl het noorden met een gemiddelde van onder de 12 graden duidelijk wat achterbleef. De meeste zonuren werden in de kuststrook geregistreerd. Nachtvorst bleef beperkt tot een enkele plek in het oosten des lands. In het westen van het land kwamen enkele pittige onweersbuien met flink wat neerslag en bliksemontladingen voor, met name op 14, 15, 24 en 25 mei.

Juni

Juni 2009 was een tamelijk warme en zonnige maand. Net als in de voorafgaande maanden waren de verschillen in het neerslagpatroon groot. Ditmaal was het opvallend droog (max. 45 mm neerslag) in grote delen van Friesland en Noord-Holland, terwijl in delen van Gelderland en Overijssel, alsmede in het Deltagebied op veel plaatsen meer dan 75 mm werd afgetapt. In de rest van het land zaten de neerslagwaarden tussen deze uitersten. De zon scheen traditiegetrouw het meest langs de kust, terwijl in het zuidoosten de hoogste temperaturen werden gemeten. Tropische dagen kwamen niet voor. In Gelderland en Noord-Limburg onweerde het enige keren, maar de hoeveelheid onweerdagen lag ruim onder die in mei. Wel vielen met name tussen 7 en 11 juni enkele zware buien in het zuiden en midden van het land.

Juli

Zomermaand juli verliep in 2009 over het algemeen warm en zonnig, maar zeker niet droog, al waren de verschillen op dit vlak groot. Zo bleef de hoeveelheid neerslag in delen van het noordwesten steken onder de 70 mm, terwijl in Twente en delen

van Drenthe meer dan 150 mm werd afgetapt. In de eerste week van de maand vielen hier enkel zware hagel- en onweersbuien, een verschijnsel dat later in de maand in het hele land lokaal optrad. Met een gemiddelde van 18-19 o C was er in het zuiden van het land sprake van waarlijk zomerse omstandigheden. Met name het noordoosten bleef daar met gemiddelde waarden tot 17,5 o C iets bij achter. Tengevolge van de verschillende depressies die veelal van de Noordzee ons land bereikten lag de gemiddelde windsnelheid duidelijk boven het gemiddelde. Lokaal werden hierbij soms zware windstoten gemeld.

4.3.2. Weersomstandigheden veldwerk ANV De Parmey

Tijdens de veldbezoeken in de ANV De Parmey waren de weersomstandigheden over het algemeen gunstig. Op slechts enkele dagen werden de teller gehinderd door neerslag of hooikoorts. Tijdens zulke weersomstandigheden is er vaak voor gekozen om de telling op een gunstiger moment uit te voeren. Op warme dagen later in het seizoen (half mei/juni) is er vaak alleen 's ochtends vroeg en in het begin van de avond geteld, omdat de activiteiten van de weidevogels snel afnamen gedurende de ochtend.

4.4. Interpretatie en verwerking van de gegevens

Waarnemingen werden met broedzekerheidscodes op veldkaarten ingetekend (schaal 1: 5000) en uitgewerkt op soortkaarten (1: 10.000). Bij de interpretatie werd uitgegaan van de criteria zoals beschreven in van Dijk (2004) en Teunissen & van Kleunen (2001).

Bij de bepaling van de territoria is uitgegaan van het zwaartepunt van het territorium: de hoogste broedcode, het deel van het gebied met de meeste waarnemingen of, als er slechts weinig waarnemingen waren, de waarneming die het verst van de datumgrenzen verwijderd lag. De territoria zijn ingevoerd in een GIS-bestand. De verspreidingskaarten (Bijlage III) zijn gemaakt met GIS Arc-View.

Tabel 4.3.1. Enkele weersvariabelen (landelijk gemiddelde) in de periode maart-juli 2009, op basis van het KNMI. ref. staat voor de referentie waarden (langjarig gemiddelde).

	Gem. temp °C	Ref	Neerslag in mm	Ref	Zonneschijn in %	Ref	Wind (m/s)	Ref
Maart	6,1	5,6	53	65	41	31	4,8	5,4
April	11,7	8,0	22	44	54	39	3,8	4,9
Mei	13,5	12,3	67	57	51	43	4,8	4,5
Juni	15,4	14,9	55	71	50	38	4,0	4,4
Juli	18,0	17,1	100	70	48	40	4,7	4,3

5. Resultaten

5.1. Inleiding

In de terreinen van ANV De Parmey werden in 2009 13 soorten weidevogels vastgesteld, met een totaal aantal van 537 territoria. (tabel 5.1.). Van deze vogelsoorten zijn de aantallen en verspreiding bepaald. De bijhorende verspreidingskaarten zijn terug te vinden in Bijlage III. Het aantal vastgestelde territoria per SAN-pakket is terug te vinden in bijlage II.

Tabel 5.1. Vastgestelde weidevogels in de terreinen van ANV De Parmey in 2009.

Soort	N	N SAN	N100/ha SAN
Oppervlakte (ha)	1.242	736	
Knobbelzwaan	24	12	1,6
Bergeend	2	2	0,3
Krakeend	20	15	2,0
Wintertaling	1	1	0,1
Slobeend	11	9	1,2
Kuifeend	8	5	0,7
Scholekster	68	54	7,3
Kievit	190	149	20,2
Grutto	98	80	10,9
Tureluur	38	37	5,0
Zwarte Stern	41	31	4,2
Veldleeuwerik	34	19	2,6
Graspieper	2	1	0,1
N totaal	537	415	56,4
N totaal SAN	511	401	54,5

Geen SAN-pakket soort, wel BMP-W soort

5.2. Vergelijking 2006 en 2009

Tabel 5.2. Vergelijking van aantallen en dichtheden van de SAN-soorten in de terreinen van ANV De Parmey in 2006 en 2009.

Soort	n2006	n2009	dh100ha06	dh100ha09
Opp SAN (ha)	744			
Krakeend	6	15	0,8	2,0
Wintertaling		1	0,0	0,1
Zomertaling	6		0,8	0,0
Slobeend	13	9	1,7	1,2
Kuifeend	11	5	1,5	0,7
Scholekster	38	54	5,1	7,3
Kievit	104	149	14,0	20,0
Grutto	103	80	13,8	10,8
Tureluur	28	37	3,8	5,0
Zwarte Stern	2	31	0,3	4,2
Veldleeuwerik	14	19	1,9	2,6
Graspieper	1	1	0,1	0,1

5.3. Bespreking resultaten

Van de in 2009 gevonden resultaten worden aan de hand van de verspreidingskaarten (Bijlage III) de meest opvallende zaken besproken. Per soort wordt een korte toelichting gegeven over de verspreiding en de verschillen met de inventarisatie in 2006. Tussen haakjes is het aantal territoria vermeld welke binnen de grenzen van de SAN-pakketten vastgesteld zijn in 2009.

Hetaantal territoria van alle onderzochte soorten samen neemt van vanaf de randen naar het centrale deel van het gebied duidelijk toe. Met name aan de zuidkant van de Parmey is duidelijk dat het aantal territoria pas achter de wetering sterk toeneemt. Hierbij moet opgemerkt worden dat het gehele onderzoeksgebied wordt onderbroken door een twaalftal niet bij het onderzoek betrokken stroken weidegrond, die in breedte variëren van enkele tientallen meters tot enige honderden meters. Daardoor kunnen concentraties weidevogels zijn gemist. Door de inventariseerder is vastgesteld dat met name in het zuiden op deze stroken zeker werd gebroed door weidevogels als Kievit, Tureluur en Grutto.

KNOBBELZWAAN 24 territoria (12)

Verspreid in het onderzoeksgebied voorkomend. De meeste Knobbelzwanen broeden in de directe nabijheid van de aanwezige boerderijen, Wilgen- en Elzenopslag langs de Weteringen en vooral de Meijkade. Gedurende de eerste twee telrondes foerageerden tientallen niet-broedende Knobbelzwanen in groepjes tot 12 exemplaren in de polder.

BERGEEND 2 territoria (2)

Beide vastgestelde territoria van de Bergeend zijn vastgesteld langs de Dwarswetering in de Meijepolder. Hier zijn de oevers relatief hoog en steil en liggen er veel bruggetjes met verscholen holen. Dit is langs de slootkanten en langs de Meijkade niet het geval. Opmerkelijk is dat in 2006 nog drie territoria werden gemeld in het zuidelijk deel van het onderzoeksgebied, tegen nul in 2009.

KRAKEEND 20 territoria (15)

De Krakeend is in de zowel in 2006 als in 2009 getelde SAN-gebieden duidelijk toegenomen; van 6 naar 13 paar. De toename heeft zich vooral voorgedaan in het westelijk deel van de Meijepolder. Andere opvallende concentraties van territoria werden niet gevonden. Wel bevindt het merendeel van de broedvogels zich rond de weteringen en in mindere mate langs de Meijkade. Er is één nest gevonden naast een ongebruikt bruggetje waar de brandnetel hoog was opgeschoten tussen het gras. De toename van de Krakeend in De Parmey staat niet op zichzelf: het is conform de aantalsontwikkeling in het werkgebied van veel ANV's en ook de landelijke trend is positief.

WINTERTALING 1 territorium (1)

Van deze schaarse en landelijk in aantal afnemende eend werd een territorium vastgesteld in het westelijk deel van de Meijepolder. In 2006 werd de soort niet vastgesteld in het onderzoeksgebied.

ZOMERTALING 0 territoria (0)

Door talrijke sloten doorsneden laagveenweilanden vormen een belangrijk broedbiotoop voor de deze in Nederland schaarse broedvogel, waarvan in 2006 nog 8 paren werden gevonden in het onderzoeksgebied, waarvan 6 in SAN-gebied. De meeste territoria bevonden zich in de polders bezuiden de Meijkade. Opmerkelijk genoeg ontbrak de Zomertaling in 2009 volledig in het onderzoeksgebied. De landelijke trend in de periode 2006-2008 was negatief, maar het beeld van de aantalsontwikkeling in de ANV's in het westen des lands is wisselend.

SLOBEEND 11 territoria (9)

De Slobeend is in het zowel in 2006 als in 2009 getelde SAN-gebied in De Parmey afgenomen van 13 naar 9 paar. Dat is conform de landelijke negatieve trend inde periode 2006-2008, maar in veel andere ANV's

in West-Nederland lijkt de aantalsontwikkeling eerder stabiel. De meeste territoria bevonden zich in de Noordzijdepolder. In het oostelijk deel van het onderzoeksgebied ontbrak de Slobeend vrijwel volledig. In de bredere sloten in het westelijk deel van het onderzoeksgebied werden aan het begin van het broedseizoen veelal paartjes aangetroffen, maar ook kleine rondvliegende groepjes waarin het aantal mannetjes domineerde. Later in het seizoen werden er vrijwel alleen mannetjes opgemerkt. Dit wijst erop, dat de bijbehorende vrouwtjes daadwerkelijk aan het broeden waren. Een vrouwtje met jongen is tweemaal gezien langs de Meijkade. Een oudere agrariër vertelde dat er 30 jaar geleden crèches met 50-100 jongen langs de Meijkade zwommen die foerageerden op graszaad.

TAFELEEND 0 territoria (0)

In 2006 werd een territorium van de Tafeleend opgemerkt –net buiten SAN-terrein- langs de Dwarswetering. Voorjaar 2009 ontbrak deze zeldzame broedvogel van de veenweidegraslanden in West-Nederland geheel in het onderzoeksgebied.

KUIFEEND 8 territoria (5)

In de meeste voorjaar 2009 onderzochte ANV's bleek het aantal Kuifeenden stabiel te zijn, maar in het zowel in 2006 als in 2009 getelde SAN-deel van De Parmey was sprake van een afname van 11 naar 5 paar. Deze afname deed zich vooral voor in de polders bezuiden de Meijkade. Elders kwam de soort verspreid voor, met een kleine concentratie langs de Dwarswetering benoorden Bodegraven. Er werden geen nesten gevonden, maar wel kuikens waargenomen. Deze zwommen in de dicht begroeide slootkanten en dicht groeiende slootjes.

SCHOLEKSTER 68 territoria (54)

Het aantal territoriale Scholeksters in de zowel in 2006 als in 2009 getelde SAN-delen in De Parmey vertoonde een opmerkelijke toename. Dat is niet conform de landelijke trend in de periode 2006-2008 en evenmin in lijn met de aantalsontwikkeling in de meeste ANV's in West-Nederland. De toename vond plaats in het gehele gebied, met uitschieters in de Noordzijdepolder-zuidwest (5 paar in 2006, 12 in 2009). Scholeksters komen verspreid voor in het onderzoeksgebied. Clustering van paren vindt plaats op en rond akkerpercelen. Plaatselijk komen er meerdere paren tot broeden op één perceel. De vogels foerageren dan op de omliggende weilanden. De soort concentreert zich duidelijk op en rond (maïs)akkers en komt daarnaast verspreid voor in graslandenpercelen, waarbij de voorkeur uitgaat naar kale plekken en locaties met steenslag, bij voorbeeld bij bruggen over de weteringen.

KIEVIT 190 territoria (149)

Met een totaal van 190 territoria is de Kievit met

afstand de talrijkste weidevogel van De Parmey. Het aantal territoria van de Kievit in de zowel in 2006 als in 2009 getelde SAN-gebieden in De Parmey vertoonde een opmerkelijke stijging: van 104 naar 149 paar. De toename was het grootst in het zuidwestelijk deel van de Noordzijdepolder en het zuidwestelijk deel van de Meijepolder. Opmerkelijk is het ontbreken van de soort in het centrale (niet onder de SAN vallende) deel van het gebied. Kieviten concentreren zich duidelijk op en rond (maïs)akkers, vaak in zeer hoge dichtheden. Ook bevinden zich concentraties op de droge graslandpercelen, zij het niet zo dicht opeen als op maïsakkers. Binnen een afstand van 500 meter van de Meijkade werden vrijwel geen territoria vastgesteld.

GRUTTO 98 territoria (80)

Het aantal Grutto-territoria in de zowel in 2006 als in 2009 getelde SAN-gebieden in De Parmey daalde van 103 naar 80. De afname is conform de landelijke negatieve trend voor 2006-2008 en werd ook in veel andere ANV's in West-Nederland vastgesteld. De afname in De Parmey komt vooral op het conto van de polders tussen de Meijkade en de Oude Rijn. Zo daalde het aantal paren in het onderzochte deel van Polder De Bree van 13 naar drie paar.

Bij de Grutto valt op dat de concentraties in het zuiden voornamelijk achter de wetering te vinden zijn en in het noorden juist ervoor. Vaak liggen de territoria binnen deze concentraties erg dicht bij elkaar. Dit zou ertoe geleid kunnen hebben dat er territoria gemist zijn. Een paar concentraties (bijvoorbeeld in Polder Weijland) bevinden zich aan de grens van een telgebied, waardoor de 'kolonie' ineens met een harde lijn op lijkt te houden. Hogere aantallen zijn vooral te vinden op de plekken waar ook Kieviten op maïsakkers in de buurt zitten.

TURELUUR 38 territoria (37)

Het aantal Tureluurs in de zowel in 2006 als in 2009 getelde SAN-gebieden in de Parmey was vrijwel gelijk, hetgeen wijst op een stabiele populatie. Dat is conform het landelijke beeld in de periode 2006-2008, terwijl de aantalsontwikkeling in de diverse ANV's in West-Nederland een gevarieerd beeld te zien geeft. Ook de verspreiding in De Parmey kwam grotendeels overeen met die in 2006, al waren er wat lokale verschillen (toename in het zuidwesten van de Noordzijdepolder, afname in Polder Weijland). De meeste Tureluurs bevonden zich in telgebieden met concentraties van andere weidevogels. Tureluurs profiteren van de aanwezigheid van Kievit en Grutto bij het verjagen van predatoren. Voor de Tureluur geldt hetzelfde als voor de Grutto: in het zuiden zijn vrijwel geen territoria vóór de wetering gevonden, terwijl in het noorden er vrijwel geen territoria geconstateerd werden achter de wetering. Jongen werden vooral in rijk begroeide slootkanten, ongemaaide percelen en ongemaaide grasvakjes

waargenomen.

ZWARTE STERN 41 nesten (31)

De Zwarte Stern is een van meest opmerkelijke en waardevolle broedvogels van De Parmey. Het aantal broedparen lag dit jaar beduidend hoger dan in 2006. Daarbij spelen verschuivingen van kolonies in de regio een grote rol.

De kolonie in het zuidwesten van de Meijepolder was verdeeld over 3 sloten met vlotjes. Tachtig procent van de vlotjes was bezet. De derde en laatste sloot die bezet werd had afwijkende vlotjes waar de Zwarte stern aanvankelijk niet wilden broeden. Rond de kolonie zaten ook veel Grutto's en Kieviten met jongen in een stuk grasland dat niet gemaaid was.

Zwarte sterns werden niet vastgesteld in het noordoostelijk deel van de polder waar de sloten bijzonder rijk begroeid waren met Krabbescheer. Een tweede kolonie bevond zich in de Noordzijdepolder.

VELDLEEUWERIK 34 territoria (19)

De kartering van de Veldleeuwerik in De Parmey in 2009 leverde enkele opmerkelijke conclusies op. Zo nam het aantal territoria in de zowel in 2006 als in 2009 getelde SAN-gebieden toe van 14 naar 19 paar. Gezien de negatieve landelijke trend en de evenmin tot vrolijkheid stemmende aantalsontwikkeling in de meeste ANV's in West-Nederland is dit onverwacht goed nieuws. Een tweede opmerkelijk punt is dat de Veldleeuwerik het vooral goed deed in deelgebieden waar veel andere weidevogels matig vertegenwoordigd waren: de Meijepolder-noordoost en het noordelijk deel van Polder de Bree. In grote delen van het zuidelijk deel van het onderzoeksgebied is de soort echter schaars.

GRASPIEPER 2 territoria (1)

De Graspieper is een bijzonder schaarse broedvogel van De Parmey. De enige twee in 2009 vastgestelde territoria bevonden zich in de Noordzijdepolder en in Polder Weijland.

GELE KWIKSTAART 0 territoria (0)

Ooit was de Gele kwikstaart een gewone broedvogel van het veenweidegebied, maar inmiddels is de soort in Nederland kenmerkend voor akkerland, een schaars goed in het onderzoeksgebied. In 2006 werd één territorium vastgesteld in de Noordzijdepolder en in 2009 moest het onderzoeksgebied het geheel zonder Gele Kwikstaarten doen.

5.4. Resultaten SAN-pakketten

Tabel 5.3. Resultaten per SAN-pakket (totale opp > 10 ha) in ANV De Parmey in 2009. (Pakketeisen zie bijlage 1).

pakketcode	opp(ha)	Dichtheid paren/100 ha		Pakketeisen paren/100 ha		Conclusie	Verschil tov pakketeisen	
		Alle	Kritische	Alle	Kritische		Alle	Kritische
1901	687	54	26	50	20	voldoet	+4	+6
1903	18	89	67	50	20	voldoet	+39	+47
1904	15	27	7	50	20	voldoet niet	-23	-13
1905	6	109	36	50	20	voldoet	+59	+16
1906	6	52	34	50	20	voldoet	+2	+14

Tabel 5.4. Resultaten voor de gehele beschikking in ANV De Parmey in 2009. (Pakketeisen zie bijlage 1).

Opp(ha)	Dichtheid paren/100 ha		Pakketeisen paren/100 ha		Conclusie	Verschil tov pakketeisen	
	Alle	Kritische	Alle	Kritische		Alle	Kritische
736	54	27	50	20	voldoet	+4	+7

6. Samenvatting

In het voorjaar van 2009 is 1.242 hectare van door leden van de Agrarische Natuurvereniging (ANV) de Parmey beheerde gronden gekarteerd op weidevogels. Het betrof een herhaling van een soortgelijke kartering in 2006. Op 736 hectare van het onderzochte gebied ligt een SAN-weidevogelpakket. De inventarisatie werd uitgevoerd door Holmer Vonk, werkzaam bij SOVON Vogelonderzoek Nederland, en door vrijwilligers (agrariërs) van de ANV zelf. Tussen 24 maart en 26 juni werd het gehele onderzoeksgebied vijf maal bezocht. Alle voor de SAN-pakketten relevante weidevogels,

alsmede enkele additionele soorten van het BMP-Weidevogels, werden gekarteerd. Het veldwerk en de uitwerking van de veldgegevens vonden plaats conform de systematiek van het BMP-Weidevogels. In de terreinen van ANV de Parmey werden in 2009 in totaal 13 soorten weidevogels vastgesteld, met een totaal aantal van 537 territoria. Uit de resultaten van de inventarisatie blijkt dat twee van de drie afgesloten pakketcodes met een oppervlak > 10 hectare voldoen aan de pakket-instapeisen (tabel 5.2.). Ook de gehele beschikking voldoet aan de instapeisen (tabel 5.3.).

Literatuur

BRUGGEN J. VAN. 2006. Weidevogels van ANV De Parmey in 2006. SOVON-inventarisatierapport 2006/30. SOVON Vogelonderzoek Nederland. Beek-Ubbergen.

DIJK A.J. VAN 2004. Handleiding Broedvogel Monitoring Project. Tweede, aangepaste druk SOVON vogelonderzoek Nederland. Beek-Ubbergen.

SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey –Nederland, Leiden.

TEUNISSEN W.A. & VAN KLEUNEN A. 2001. Weidevogels inventariseren in cultuurland. Handleiding Nationaal Weidevogelmeetnet. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

TEUNISSEN W.A. & WYMENGA E. 2007. Weidevogels in de SAN-gebieden in West-Nederland in 2006. SOVON-onderzoeksrapport 2007/01. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen. A&W-rapport 929 . Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Veenwouden.

Bijlage I SAN Pakketeisen

Voor de pakketten 1801-1817 geldt:

In de verzameling beheerseenheden bevinden zich bij aanvang van het tijdvak, te rekenen per 100 hectare, minimaal 25 broedparen van één of meer van de volgende soorten: grutto, kievit, scholekster, tureluur, watersnip, kemphaan, slobbeend, zomertaling, veldleeuwerik, wulp, kluut, graspieper, kraakeend, kuifeend, wintertaling, gele kwikstaart, kwartelkoning, visdiefje, zwarte stern, paapje, grauwe gors of bontbekplevier.

Voor de pakketten 1901-1917 geldt:

In de verzameling beheerseenheden bevinden zich bij aanvang van het tijdvak, te rekenen per 100 hectare, minimaal 50 broedparen van één of meer van de volgende soorten: grutto, kievit, scholekster, tureluur, watersnip, kemphaan, slobbeend, zomertaling, veldleeuwerik, wulp, kluut, graspieper, kraakeend, kuifeend, wintertaling, gele kwikstaart, kwartelkoning, visdiefje, zwarte stern, paapje, grauwe gors of bontbekplevier, waarvan minimaal 20 broedparen van de soorten grutto, tureluur, watersnip, kemphaan, slobbeend, zomertaling, veldleeuwerik, wulp, kluut, graspieper, kraakeend, kuifeend, wintertaling, gele kwikstaart, kwartelkoning, visdiefje, zwarte stern, paapje, grauwe gors of bontbekplevier.

Voor de pakketten 2001-2017 geldt:

In de verzameling beheerseenheden bevinden zich bij aanvang van het tijdvak, te rekenen per 100 hectare, minimaal 75 broedparen van één of meer van de volgende soorten: grutto, kievit, scholekster, tureluur, watersnip, kemphaan, slobbeend, zomertaling, veldleeuwerik, wulp, kluut, graspieper, kraakeend, kuifeend, wintertaling, gele kwikstaart, kwartelkoning, visdiefje, zwarte stern, paapje, grauwe gors of bontbekplevier, waarvan minimaal 35 broedparen van de soorten grutto, tureluur, watersnip, kemphaan, slobbeend, zomertaling, veldleeuwerik, wulp, kluut, graspieper, kraakeend, kuifeend, wintertaling, gele kwikstaart, kwartelkoning, visdiefje, zwarte stern, paapje, grauwe gors of bontbekplevier.

Voor de pakketten 2101-2117 geldt:

In de verzameling beheerseenheden bevinden zich bij aanvang van het tijdvak, te rekenen per 100 hectare, minimaal 100 broedparen van één of meer van de volgende soorten: grutto, kievit, scholekster, tureluur, watersnip, kemphaan, slobbeend, zomertaling, veldleeuwerik, wulp, kluut, graspieper, kraakeend, kuifeend, wintertaling, gele kwikstaart, kwartelkoning, visdiefje, zwarte stern, paapje, grauwe gors of bontbekplevier, waarvan minimaal 50 broedparen van de soorten grutto, tureluur, watersnip, kemphaan, slobbeend, zomertaling, veldleeuwerik, wulp, kluut, graspieper, kraakeend, kuifeend, wintertaling, gele kwikstaart, kwartelkoning, visdiefje, zwarte stern, paapje, grauwe gors of bontbekplevier.

Bijlage II Aantal vastgestelde territoria per SAN-pakket

Soort	1901	1903	1904	Overig*
<i>Opp (ha)</i>	687	18	15	16
Knobbelzwaan	11			1
Bergeend	2			
Krakeend	13	2		
Wintertaling	1			
Slobeend	9			
Kuifeend	3	1	1	
Scholekster	48	2	1	3
Kievit	142	2	2	3
Grutto	74	4		2
Tureluur	35	1		1
Zwarte Stern	27	4		
Veldleeuwerik	18			1
Graspieper	1			

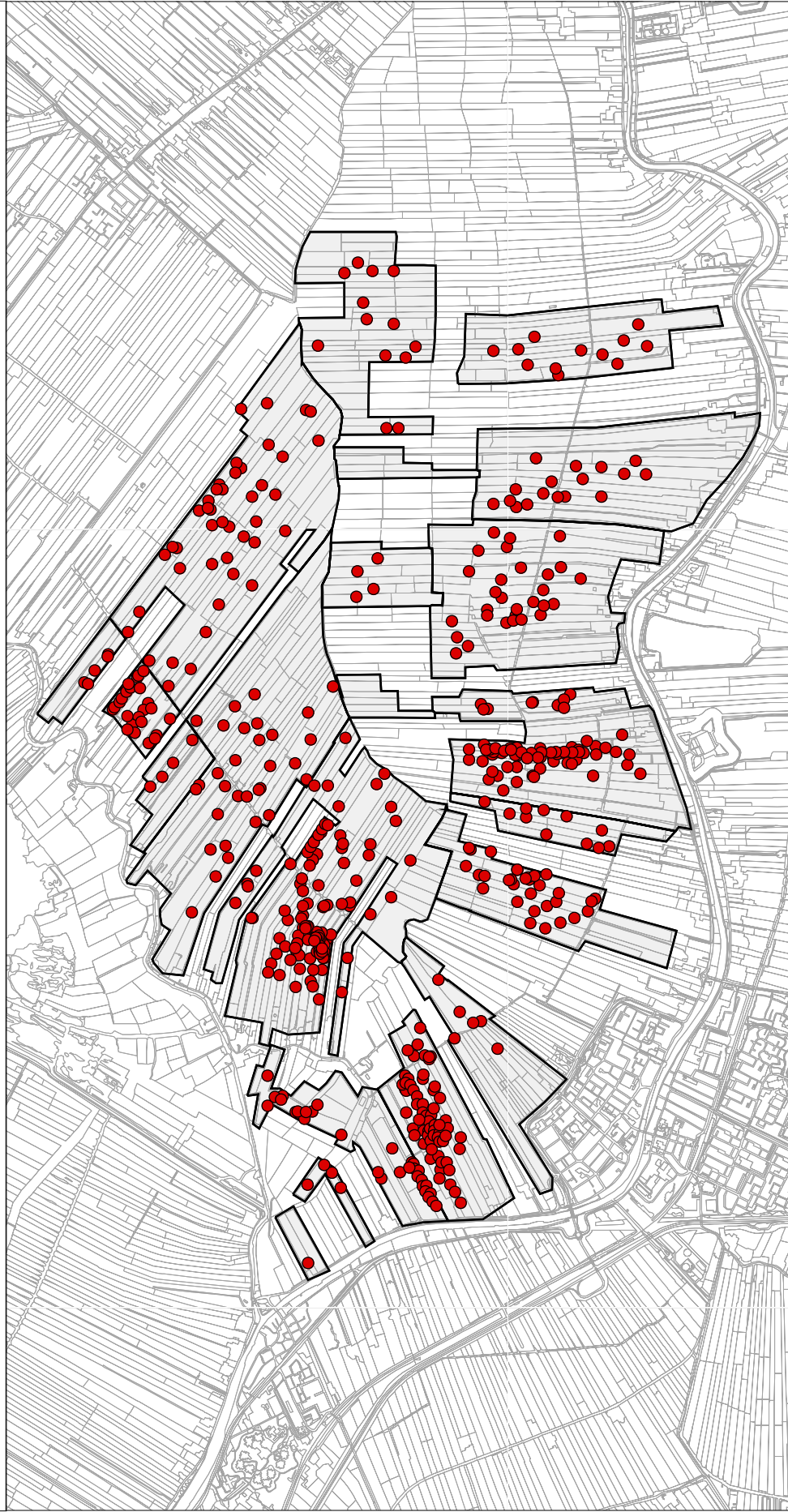
* Overig = pakket 1905, 1906, 1909.

Geen SAN-pakket soort, wel BMP-W soort

Bijlage III Verspreidingskaarten weidevogels in ANV De Parmey in 2009

De Parmey 2009

SAN weidevogelpakket - alle soorten 511 territoria

De Parmey 2009

SAN weidevogelpakket - kritische soorten 253 territoria

0 500 1000 Meters

SOVON Vogelonderzoek Nederland

Rijksstraatweg 178
6573 DG Beek-Ubbergen

T (024) 684 81 11

F (024) 684 81 22

E info@sovon.nl

I www.sovon.nl

